MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 45: Elity intelektualne, Kresy, II Rzeczpospolita

Tematyka

Program dotyczy przedstawicieli elit intelektualnych, politycznych i naukowych II Rzeczpospolitej zamieszkujących tereny Kresów Wschodnich. Dyskutanci, przywołując przykłady znaczących jednostek, zwracają uwagę na znaczenie elit dla kształtowania się świadomości społecznej oraz kultury politycznej. Pokazując życiorysy konkretnych ludzi ukazują również historię, a co za tym idzie, specyfikę realiów Polski okresu międzywojennego.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/4CqrbKBd5KQ
- zwiastun programu: https://youtube.com/shorts/aPKRHcTiheM?feature=share

Zagadnienia wstępne

Proponuje się rozpocząć blok zajęć od studiowania mapy Polski z okresu dwudziestolecia międzywojennego i zwrócenia uwagi na ziemie kresowe z uwzględnieniem najważniejszych ośrodków miejskich.

Zadanie dla grup: stworzenie definicji „elity”.

Zainicjowanie swobodnej dyskusji na temat jakie znaczenie mają elity intelektualne dla funkcjonowania społeczeństwa.

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 45: Elity intelektualne, Kresy, II Rzeczpospolita

Część 1/3:
Elity zaangażowane

Emisja pierwszej części programu: **(0:00–17:35)**

Pytania i zagadnienia do dyskusji

1. Czym dla „elit" II RP była kwestia ukraińska i jak w ogóle były postrzegane tamte tereny? W jaki sposób kwestie te postrzegane były przez różne siły polityczne i ideologiczne?
2. Kim jest osoba przedstawiona na zdjęciu obok? Jak zapatrywał się on na postać Józefa Piłsudskiego i prowadzoną przez niego politykę?
3. Kogo przedstawia poniższe zdjęcie (po lewej stronie)? Czego dotyczył opublikowany przez niego memoriał? Kto był w rzeczywistości jego twórcą (na zdjęciu po prawej stronie) i dlaczego nie opublikował tego osobiście?

[1] Władysław Tarnawski, 1923

[2] ks. Mieczysław Tarnawski

[3] Abp Józef Bilczewski

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 45: Elity intelektualne, Kresy, II Rzeczpospolita

4. Jak historyk Władysław Tarnawski oceniał politykę Józefa Piłsudskiego wobec kwestii ukraińskiej i tzw. wyprawy kijowskiej?

[4] Wojsko polskie wkracza do Kijowa, 1920

Henryk Józewski [5]

5. Kim był Henryk Józewski (widoczny na zdjęciu) i jak odnosił się do stosunków Polski z Ukraińcami oraz jakie miejsce dla nich widział w państwie polskim?

6. Kim był ks. Szczepan Szydelski i jakie były jego poglądy polityczne?

Część 2/3:
Formacja elit

Emisja drugiej części programu:
(17:35–28:28)

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

7. Skąd pochodził Szczepan Szydelski i jak warunki i miejsce, w których się wychowywał mogło wpłynąć na jego poglądy?

8. Z jakiej rodziny pochodził Władysław Tarnawski i jak to mogło wpływać na jego późniejsze poglądy społeczne i polityczne?

9. Kim był Leonard Tarnawski – ojciec Władysława?

10 Jakie znaczenie dla rozwoju młodego Władysława Tarnawskiego i ukształtowania się jego poglądów społecznych i politycznych mogła mieć postać jego matki Wincenty Tarnawskiej?

11. Jaki wpływ na wychowywanie się i kształtowanie elit przedwojennych miała działalność i pozycja kościoła katolickiego?

12. Jaki wpływ na kształtowanie się poglądów i osobowości Władysława Tarnawskiego miały czasy akademickie spędzone we Lwowie?

Część 3/3:
Formacja elit

Emisja trzeciej części programu:
(28:28–42:09)

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

13. Jak potoczyły się losy ks. Szczepana Szydelskiego podczas II wojny światowej?

14. Co robił i gdzie mieszkał Szczepan Szydelski po II wojnie? Dlaczego w końcu trafił do Nysy?

15. Jak potoczyły się losy Władysława Tarnawskiego podczas II wojny światowej? Jaki wpływ na jego losy wojenne miały jego przedwojenne poglądy?

16. Jaką działalność prowadził Władysław Tarnawski u schyłku i tuż po II wojnie światowej? Jakie to miało dla niego konsekwencje?

17. Kogo przedstawia fotografia? Jakie były jego losy po II wojnie światowej?

18. Jak można ocenić decyzję o pozostaniu części przedwojennych elit polskich we Lwowie i na kresach po II wojnie światowej w sytuacji, gdy tereny te to już nie była Polska?

[6]

Juliusz Makarewicz

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

Władysław Tarnawski – żyjący w latach 1885–1951 polski uczony, anglista, profesor uczelniany, polityk związany ze Stronnictwem Narodowym. Przez większość swego życia związany ze Lwowem. Po II wojnie światowej za działalność w Komitecie Ziem Wschodnich represjonowany przez władze komunistyczne, osadzony w więzieniu, gdzie zmarł.

Leonard Tarnawski – żyjący w latach 1845–1930 adwokat, społecznik, polityk endecki. Ojciec Władysława Tarnawskiego.

Szczepan Szydelski – żyjący w latach 1872–1967 polski duchowny, teolog, pracownik akademicki Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie. W okresie po I wojnie światowej aktywny polityk, wybierany między innymi jak poseł na Sejm RP (z ramienia BBWR), radny miasta Lwowa.

Henryk Józewski – żyjący w latach 1892–1981 polski polityk i działacz niepodległościowy, związany z obozem Piłsudczyków. W dwudziestoleciu międzywojennym sprawował funkcję ministra spraw wewnętrznych oraz wojewody wołyńskiego podczas sprawowania której to funkcji był zwolennikiem zgodnego współistnienia Polaków i Ukraińców na kresach.

Juliusz Makarewicz – żyjący w latach 1872–1955 wybitny prawnik, profesor prawa na Uniwersytecie Jan Kazimierza we Lwowie. Zasłużył się między innymi kodyfikacją polskiego prawa karnego dokonaną w 1932 roku. W latach 20-tych i 30-tych XX wieku wybierany był ze Lwowa na urząd senatora RP. Po II wojnie światowej pozostał we Lwowie, który wtedy stał już się częścią ukraińskiej SRR, i kontynuował pracę na tamtejszym uniwersytecie, będąc ostatnim polskim profesorem na wydziale prawa.

Wybory brzeskie – wybory parlamentarne, które odbyły się w 1930 roku przez przeciwników rządzącego obozu sanacyjnego określane były jako „wybory brzeskie", co wiązało się z nazwą twierdzy brzeskiej, do której wiosną 1930 roku trafiło bardzo dużo polityków opozycyjnych, które to wydarzenie traktowano jako element walki politycznej.

2. Cele dydaktyczne:

- Poszerzenie wiedzy dotyczącej historii Polski w okresie dwudziestolecia międzywojennego (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Ukazanie roli jednostek w kształtowaniu świadomości zbiorowej (odniesienie do PRK P6S_WK)

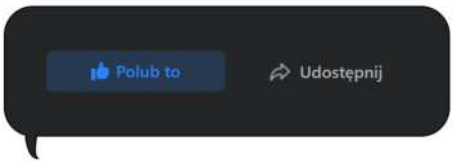
3. Sugerowana literatura uzupełniająca:

T. Pudłocki, *Szekspir i Polska. Życie Władysława Tarnawskiego (1885 – 1951)*, Wydawnictwo Instytutu Pamięci Narodowej 2023.

J. Wołczański, *Ksiądz profesor Szczepan Szydelski (1872 – 1967). Polityk i działacz społeczny*, Księgarnia Akademicka 2022.

II RP: cienie i blaski. Szkice do bilansu z perspektywy stulecia, praca zbiorowa IPN 2024.

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/@historiadziejesie2380
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] Władysław Tarnawski, 1923, https://pl.wikipedia.org/wiki/W%C5%82adys%C5%82aw_Tarnawski#/media/Plik:W%C5%82adys%C5%82aw_Tarnawski.jpg ..... str. 2

[2] ks. Mieczysław Tarnawski, https://pl.wikipedia.org/wiki/Mieczys%C5%82aw_Tarnawski_(duchowny)#/media/Plik:Mieczys%C5%82aw_Tarnawski_(1886-1928).jpg ..... str. 2

[3] Abp Józef Bilczewski, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:J%C3%B3zef_Bilczewski#/media/File:Aleksander_Augustynowicz_-_J%C3%B3zef_Bilczewski.jpg ..... str. 2

[4] Wojsko polskie wkracza do Kijowa, 1920, https://pl.wikipedia.org/wiki/Wyprawa_kijowska_(1920)#/media/Plik:Polish_troops_in_Kiev.jpg ..... str. 3

[5] Henryk Józewski, https://pl.wikipedia.org/wiki/Henryk_J%C3%B3zewski#/media/Plik:Jozewski_Henryk.jpg ..... str. 3

[6] Juliusz Makarewicz, https://pl.m.wikipedia.org/wiki/Juliusz_Makarewicz_(prawnik)#/media/Plik%3AJuliusz_Makarewicz.jpg ..... str. 4